

Alaealiste kaitse ja kaasamise kord

Sisepoliitika tegevustele, kus osalevad lapsed ja noored

1. Eesmärk ja kohaldamisala

Käesolev kord sätestab Eesti LEADER Liidu minimaalsed sisereeglid alaealiste turvalisuse, väärikuse ja heaolu kaitseks ning riskide, murede, kahtluste, väidete või juhtumite ennetamiseks, teavitamiseks ja lahendamiseks tegevustes, mida Liit korraldab, rahastab, koordineerib, kajastab või muul viisil toetab.

Käesoleva korra tähenduses on alaealine iga alla 18-aastane isik. Kord kehtib nii kontakt- kui veebitegevustele, sealhulgas koosolekutele, õppereisidele, noortevahetustele, töötubadele, konsultatsioonidele, laagritele, kommunikatsioonitegevustele, intervjuudele, filmimisele, pildistamisele ja reisimisega seotud tegevustele.

Kui projekti rahastaja, partner või õigusakt näeb ette rangemad nõuded, järgitakse rangemat nõuet. Käesolev kord ei asenda Eesti õigusaktidest tulenevaid kohustusi, sh vajadust teavitada pädevaid asutusi, kui lapse elu, tervis või heaolu võib olla ohus.

2. Aluspõhimõtted

- **Lapse parimad huvid:** alaealise turvalisus, väärikus, privaatsus ja heaolu on olulisemad kui organisatsiooni maine-, projekti- või korralduslikud huvid.
- **Ära kahjusta:** tegevused kavandatakse ja viiakse läbi nii, et need ei seaks alaealist välditavasse vägivalda, väärkohtlemise, hooletusse jätmise, ärakasutamise, kiusamise või sobimatu kontakti ohtu.
- **Võrdne kohtlemine:** kõigil alaealistel on võrdne õigus kaitsele sõltumata soost, vanusest, puudest, etnilisest või sotsiaalsest taustast, keelest, usust, veendumustest, perekondlikust olukorrast, tervisest või muust asjaolust.
- **Läbipaistvus ja vastutus:** kaitse- ja käitumisreeglid tehakse teatavaks töötajatele, partneritele, osalejatele ning vajaduse korral lapsevanematele või eestkostjatele. Kõik mured dokumenteeritakse ja neile reageeritakse.
- **Konfidentsiaalsus koos tegutsemiskohustusega:** teavet käsitletakse delikaatselt ja jagatakse ainult nendega, kellel on seda vaja teada. Konfidentsiaalsus ei tohi takistada alaealise kaitsmiseks vajalikke samme ega vajadusel pädevate asutuste teavitamist.

3. Kohustus ja nulltolerants

3.1 Alaealiste kaitse

Eesti LEADER Liit kohustub looma turvalise, lugupidava ja kaasava keskkonna kõigile alaealistele, kes osalevad Liidu tegevustes või keda Liidu tegevused võivad mõjutada. Liit tunnistab, et alaealistega seotud tegevuste korraldamisel on organisatsioonil kohustus ennetada kahju ning reageerida muredele ja juhtumitele asjakohaselt.

3.2 Nulltolerants vägivala ja väärkohtlemise suhtes

Eesti LEADER Liidul on nulltolerants igasuguse alaealise vastu suunatud vägivala, väärkohtlemise, ahistamise, hooletusse jätmise, ärakasutamise, peibutamise, kiusamise, diskrimineerimise, alandava kohtlemise, sobimatu seksuaalse käitumise või võimu kuritarvitamise suhtes.

Nulltolerants tähendab, et iga mure või teade võetakse tõsiselt, hinnatakse viivitamata, dokumenteeritakse ja sellele järgnevad vajalikud sammud. Nulltolerants ei tähenda automaatset karistamist ilma asjaolusid selgitamata ja õiglast menetlust tagamata.

3.3 Organisatsiooni vastutus

Käesoleva korra kinnitab üldkoosolek; juhatus ja tegevjuhtkond tagavad, et selle rakendamiseks on olemas vajalikud kokkulepped. Tegevjuht või juhatuse poolt määratud alaealiste kaitse kontaktisik koordineerib igapäevast rakendamist, võtab vastu teateid, hoiab konfidentsiaalseid juhtumikirjeid ning nõustab tegevuste korraldajaid.

4. Ennetus

4.1 Tegevuste juhendamine ja järelevalve

- Igal alaealisi hõlmaval tegevusel peab olema nimeline vastutav täiskasvanu ning kirjalik osalejate nimekiri, vajaduse korral koos hädaolukorra kontaktidega.
- Järelevalve korraldus peab vastama osalejate vanusele, vajadustele ja haavatavusele, tegevuse asukohale, transpordile ja tegevuse laadile. Täiskasvanu ja alaealise üks-ühele järelevalveta kontakti tuleb võimaluse korral vältida.
- Ööbimise, reisimise või mitmepäevase tegevuse puhul lepatakse enne kokku lisakorraldus: majutusreeglid, transport, liikumispiirangud, hädaolukorra kontaktid, tervisevajadused, lapsevanema/eestkostja nõusolek ning eri vanuses või eri soost osalejate grupeereglid.
- Veebitegevused peavad olema modereeritud. Täiskasvanu ja alaealise privaatset otse-suhtlust tuleb vältida, välja arvatud juhul, kui see on tegevuse jaoks vältimatult vajalik ning võimalusel nähtav teisele vastutavale täiskasvanule või lapsevanemale/eestkostjale.
- Alaealiste pildistamine, filmimine, intervjuerimine ja isiklike lugude kasutamine eeldab alaealise nõusolekut ning õiguslikult nõutud või asjakohasel juhul lapsevanema/eestkostja nõusolekut. Pilte ja lugusid ei kasutata viisil, mis võib last naeruvääristada, stigmatiseerida, soovimatult tuvastatavaks teha või ohtu seada.

4.2 Reeglid täiskasvanutele

Kõik Eesti LEADER Liidu nimel tegutsevad täiskasvanud peavad:

- kohtlema alaealisi lugupidavalt ja väärilt ning kasutama eakohast suhtlust;
- hoidma professionaalseid piire ning vältima käitumist, mida võib tõlgendada soosimise, hirmutamise, alandamise, peibutamise või ärakasutamisenä;
- kasutama positiivseid ja vägivaltatuid juhendamise- ning konfliktide lahendamise võtteid;
- teavitama viivitamata igast alaealisega seotud murest, väitest, avaldusest või täheldatud juhtumist;
- järgima tegevuspõhist alaealiste kaitse infotundi, käitumisreegleid ja riskide maandamise meetmeid.

Täiskasvanud ei tohi:

- kasutada füüsilist karistamist, ähvardusi, alandavat kõnepruuki, sundi või väärilt alandavat kohtlemist;
- astuda alaealisega seksuaalsesse, romantilisse või muul viisil sobimatusse suhtesse või suhtlusesse;
- olla alaealisega privaatsetes ruumides kahekesi nii, et olukord ei ole teistele nähtav, välja arvatud vahetu turvalisuse kaalutlusel; selline olukord dokumenteeritakse hiljem;

- kutsuda alaealist eraviisiliselt koju, hotellituppa, sõidukisse või privaatseesse veebikanalisse väljaspool kokkulepitud tegevuskorraldust;
- tarbida alkoholi või uimastavaid aineid ajal, mil nad vastutavad alaealiste juhendamise või järelevalve eest, ega pakkuda selliseid aineid alaealistele;
- avaldada või jagada alaealiste pilte, nimesid, asukohti või isiklikke lugusid ilma nõutud nõusolekuta;
- ignoreerida, pisendada või lahendada mitteametlikult kaitsega seotud muret, kui vajalik on ametlik teavitamine.

4.3 Riskijuhtimine

Enne iga alaealisi hõlmavat tegevust koostab korraldaja proportsionaalse alaealiste kaitse riskihinnangu. Hinnangus tuvastatakse riskid, maandamismeetmed, vastutav isik ning vajadus lapsevanema/eestkostja nõusoleku, täiendava järelevalve, partnerite taustakontrolli, kindlustuse, ligipääsetavuse toe või hädaolukorra kokkulepete järele.

Riskivaldkond	Kontrollküsimused	Miinimummeetmed	Vastutaja
Tegevuse disain	Kas alaealised on otseselt kaasatud? Kas on haavatavaid osalejaid?	Nimeline vastutav täiskasvanu, kaitseinfo, eakohane metoodika.	Tegevuse korraldaja
Toimumiskoht ja transport	Kas koht on turvaline ja ligipääsetav? Kas transport on järelevalvega?	Hädaolukorra kontaktid, turvaline transpordiplaan, selged saabumise/lahkumise reeglid.	Tegevuse korraldaja
Täiskasvanud ja partnerid	Kes puutub alaealistega kokku? Kas rollid on selged?	Käitumisreeglid, partnerite juhendamine, järelevalveta üks-ühele kontakti vältimine.	Projektijuht
Meedia ja andmed	Kas kogutakse fotosid, lugusid või isikuandmeid?	Nõusolek, andmete minimaalsus, privaatsuskontroll enne avaldamist.	Kommunikatsioonijuht
Veebisuhtlus	Kas alaealised kasutavad veebitööriistu või sõnumikanaleid?	Modereeritud platvormid, privaatse otse-suhtluse vältimine, selged netiketi reeglid.	Juhendaja/moderaator

5. Teavitamine

5.1 Kuidas probleemist teatada

Alaealise kaitsega seotud murest võib teatada igaüks: alaealine ise, lapsevanem või eestkostja, töötaja, juhatuse liige, partner, osaleja, vabatahtlik, ekspert, liikmesorganisatsioon või väline isik. Teade võib puudutada tegelikku kahju, kahju kahtlust, eaturvalist praktikat, alaealise avaldust, täiskasvanu või eakaaslase sobimatut käitumist või riski, mis tuleneb tegevuse kavandamisest või korraldusest.

Teade tuleb esitada esimesel võimalusel alaealiste kaitse kontaktisikule:

Nimi / roll	Triin Kallas, tegevjuht / alaealiste kaitse kontaktisik
E-post	info@leaderliit.eu
Telefon	+372 555 37360
Alternatiivne kontakt	Juhatuse esimees: Rita Triinu Peussa. Kasutada juhul, kui mure puudutab kontaktisikut või kontaktisik ei ole kättesaadav.

Hädaolukorras või kui alaealine on vahetus ohus, on esmane kohustus tagada turvalisus ja võtta ühendust hädaabiteenistuse või pädeva asutusega. Eestis helistada hädaolukorras numbril 112 ning lapse abivajaduse või ohu korral küsida nõu Lasteabi telefonilt 116 111. Vajaduse korral tuleb ühendust

võtta ka kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötaja või politseiga. Sisemist kontaktisikut teavitatakse niipea, kui seda on turvaline teha.

5.2 Teavitamiskanalid ja vajalik teave

- Teatada võib suuliselt, telefoni teel või kirjalikult. Suuline teade dokumenteeritakse kontaktisiku poolt esimesel võimalusel.
- Võimaluse korral esitada järgmine teave: mis juhtus või mida kahtlustatakse; kes on seotud; millal ja kus see toimus; kas alaealine on praegu turvalises olukorras; tunnistajate nimed; millised esmased sammud on juba tehtud.
- Ära uuri juhtumit ise, ära küsitle alaealist korduvalt, ära astu väidetava toimepanijaga vastasseisu, ära luba saladuse hoidmist ega jaga teavet inimestega, kellel puudub vajadus seda teada.
- Teatada võib ka siis, kui inimene ei ole kindel. Paremini on teatada murest, mis hiljem ei leia kinnitust, kui jätta võimalik risk alaealisele tähelepanuta.

5.3 Kaitse vastumeetmete eest

Ühtegi inimest ei tohi karistada, ähvardada ega halvemasse olukorda panna seetõttu, et ta on heas usus tõstatanud alaealise kaitsega seotud mure. Tahtlikult vale või pahatahtlik süüdistus võib kaasa tuua distsiplinaar-, lepingu- või liikmelisusega seotud meetmeid, kuid ebakindlust või tõendite puudumist ei käsitata pahauskusena.

6. Reageerimine

6.1 Esmased sammud juhtumi korral

- Tagada alaealise vahetu turvalisus ning vajadusel meditsiiniline või psühholoogiline abi.
- Vahetu ohu korral võtta viivitamata ühendust hädaabiteenistuse või pädeva asutusega.
- Kui alaealine räägib väärkohtlemisest või kahjust, kuulata rahulikult. Kinnitada, et rääkimine oli õige samm. Mitte lubada saladuse hoidmist; selgitada, et teavet jagatakse ainult nendega, kes saavad aidata alaealist turvalisena hoida.
- Kirjendada asjaolud esimesel võimalusel, kasutades vajadusel inimese enda sõnu. Eristada selgelt faktid, tähelepanekud ja arvamused.
- Teavitada alaealiste kaitse kontaktisikut; kui väide puudutab kontaktisikut, teavitada juhatuse esimeest või muud juhatuse määratud alternatiivset kontakti.
- Säilitada asjakohane teave, sõnumid, fotod, osalejate nimekirjad või muu tõendusmaterjal ilma seda laialdaselt levitamata.

6.2 Sisemine hindamine ja väliste asutuste teavitamine

Kontaktisik teeb koostöös juhatuse esimehega, kui see on asjakohane, esmase kaitsehinnangu 24 tunni jooksul või esimesel mõistlikul võimalusel. Hinnangust otsustatakse:

- kas alaealine on turvalises olukorras ja millist tuge ta vajab;
- kas juhtumist tuleb teavitada politseid, lastekaitset või muud pädevat asutust;
- kas täiskasvanu tuleb hindamise ajaks ajutiselt eemaldada alaealistega kokkupuutest;
- kas vajalikud on töö-, lepingu-, liikmelisus- või partnerlussuhtest tulenevad meetmed;
- keda tuleb teavitada, järgides konfidentsiaalsust ja andmekaitse põhimõtteid.

Kui õiguslikud kohustused või alaealise turvalisus eeldavad väliste asutuste teavitamist, teeb Eesti LEADER Liit pädevate asutustega koostööd ega võta samme, mis võiksid ametlikku uurimist kahjustada.

6.3 Järeltegevused ja meetmed

Järeltegevused võivad hõlmata üht või mitut alljärgnevat meetet, mis valitakse vastavalt mure või juhtumi laadile ja tõsidusele:

- täiendav tugi alaealisele ning vajaduse korral lapsevanemale või eestkostjale;
- järelevalve, toimumiskoha, transpordi, veebisuhtluse või tegevuse disaini muutmine;
- täiendav alaealiste kaitse juhendamine või koolitus;
- kirjalik hoiatus, tegevuselt eemaldamine, ülesannete peatamine, lepingu või partnerluse lõpetamine või tulevastest tegevustest kõrvaldamine;
- rahastajate või projektipartnerite teavitamine, kui seda nõuavad lepingulised kohustused ja kui see ei kahjusta konfidentsiaalsust ega turvalisust;
- riskihinnangu, käesoleva korra ja seotud protseduuride ülevaatamine.

6.4 Juhtumi dokumenteerimine ja lõpetamine

Kõik alaealiste kaitsega seotud teated ja otsused dokumenteeritakse konfidentsiaalses juhtumifailis. Kirjed peavad sisaldama mure kirjeldust, tehtud samme, otsuseid, otsuste põhjuseid, teavitatud isikuid, väliseid pöördumisi ja järelmeetmeid. Juhtumifaile hoitakse turvaliselt ning neile pääsevad ligi ainult volitatud isikud. Juhtumi võib lõpetada siis, kui vahetud riskid on maandatud, vajalikud pöördumised ja meetmed tehtud ning õppetunnid läbi arutatud.

7. Rakendamine, teavitamine ja läbivaatamine

- Kord tehakse töötajatele, juhatuse liikmetele ning asjakohastele partneritele ja ekspertidele teatavaks enne, kui nad osalevad alaealisi hõlmavates tegevustes.
- Alaealisi kaasavate projektide puhul jagatakse osalejatele ning vajaduse korral lapsevanematele või eestkostjatele kas käesolevat korda või tegevuspõhist alaealiste kaitse lühikokkuvõtet.
- Partnerlepingutesse, eksperdilepingutesse ja vabatahtlike kokkulepetesse lisatakse nõue järgida käesolevat korda või samaväärseid alaealiste kaitse standardeid.
- Kord vaadatakse üle vähemalt iga kahe aasta järel, pärast tõsist juhtumit või juhul, kui muutuvad õiguslikud, organisatsioonilised või projektinõuded.

Lisa 1. Alaealise kaitsega seotud mure/juhtumi teavitamise vorm

Väli	Teave
Teate kuupäev ja kellaeg	
Teate esitaja ja kontaktandmed	
Alaealine/alalised, keda mure puudutab: nimi/vanus/kontakt, kui asjakohane	
Mis juhtus / milline mure tõstatati	
Millal ja kus see toimus	
Seotud isikud / tunnistajad	
Kas alaealine on praegu turvalises olukorras? Esmased sammud	
Kas teavitati väliseid asutusi? Kui jah, keda ja millal	
Kontaktisiku / juhatuse otsustatud tegevused	
Järeltegevused ja juhtumi lõpetamise märkmed	

Lisa 2. Tegevuspõhine alaealiste kaitse kontrollnimekiri

- ☐ Nimeline vastutav täiskasvanu on määratud.
- ☐ Osalejate nimekiri ja vajaduse korral hädaolukorra kontaktid on koostatud.
- ☐ Lapsevanema/eestkostja nõusolek on saadud, kui see on nõutav või asjakohane.
- ☐ Järelevalve korraldus ja täiskasvanute rollid on kokku lepitud.
- ☐ Toimumiskoha, transpordi, majutuse ja ligipääsetavusega seotud riskid on kontrollitud.

- ☐ Veebisuhtluse reeglid on vajaduse korral kokku lepitud.
- ☐ Pildistamise, filmimise, intervjueerimise ja andmete kasutamise nõusolek on kontrollitud.
- ☐ Teavitamise kontakt ja hädaolukorra toimingud on täiskasvanutele ja osalejatele teatavaks tehtud.
- ☐ Partnerite, ekspertide ja vabatahtlike alaealiste kaitse kohustused on kinnitatud.
- ☐ Riskihinnang on salvestatud projekti või tegevuse dokumentatsiooni.

Viide

Kord on koostatud Euroopa Komisjoni / Keeping Children Safe juhendi „The International Child Safeguarding Standards and how to implement them“ põhimõtete alusel, rõhutades organisatsiooni vastutust, ennetust, määratud teavitasisikut, selgeid protseduure ja aruandekohustust.